

УДК 378.147:811.161.2'243

DOI: 10.31376/2410-0897-2025-1-57-16-29

КІНОДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ (НА МАТЕРІАЛІ ФІЛЬМУ С. ПАРАДЖАНОВА «ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ»)

Вінтонів Михайло Олексійович

доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української мови
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
e-mail: m.vintoniv@kubg.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-3258-8633

Вінтонів Тетяна Миколаївна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
e-mail: t.vintoniv@kubg.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-2210-3970

Булава Наталя Юріївна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
e-mail: n.bulava@kubg.edu.ua
ORCID ID: 0000-0001-7671-1069

У статті розглянуто різновиди лінгводидактичного опрацювання лінгвокраїнознавчого матеріалу під час вивчення української мови як іноземної. З'ясовано, що ефективне використання фільмів в освітньому процесі можливе за умови лінгвокраїнознавчого підходу. Обґрунтовано обмежене використання кінотворів у навчанні студентів-іноземців, починаючи з рівня B1, B2. Запропоновано розробку творчих завдань із використанням мультимедійних технологій. Доведено, що успіх викладання української мови як іноземної залежить від умінь викладача добирати актуальний та цікавий аудіовізуальний матеріал, розробляти ефективні завдання, враховуючи рівень мовної підготовки та індивідуально-психологічні особливості студентів-іноземців. Знання іноземними здобувачами освіти традицій, звичаїв, своєрідності української культури позитивно впливає на сприйняття і засвоєння усного та писемного мовлення, необхідного для адаптації в міжкультурному середовищі. Отже, для панорамного вивчення іноземної мови лінгводидактам необхідно приділяти увагу добору текстового ілюстративного матеріалу, який має сприяти засвоєнню нових лінгвістичних тем.

Ключові слова: лінгвокраїнознавчий підхід, текст, мультимедійні технології, навчальний текст, комунікативна компетентність, кінофільми, репродуктивне спрямування.

Постановка проблеми. Сьогодні пріоритетними напрямками розвитку української лінгводидактики є орієнтація на створення найбільш оптимальних динамічних педагогічних технологій, з-поміж яких вирізняється аудіовізуальний підхід. Інтенсифікація освітнього процесу та надання йому комунікативної спрямованості можливі через використання відеофільмів та відеофрагментів на заняттях з української мови як іноземної. Успішність освітньої діяльності перебуває у зв'язку з ретельним добром репрезентативних навчальних матеріалів, що сприяє розвитку комунікативної компетентності в студентів-іноземців. Саме таким багатим оригінальним та якісним матеріалом для вивчення української мови є кінострічка «Тіні забутих предків» відомого українського та вірменського кінорежисера Сергія Параджанова, 100-річний ювілей із нагоди дня народження якого ми відсвяткували 2024 року. Згідно з рішенням ЮНЕСКО 2024 рік – рік Сергія Параджанова. Вивчення української мови на матеріалі текстів лінгвокраїнознавчого характеру, наприклад, про видатних людей і кінофільми, які є втіленням художнього твору видатних письменників, є потужним мотиваційним засобом формування комунікативної компетентності іноземного студента.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання щодо використання аудіо- та відеоматеріалів в освітньому процесі були предметом дослідження в працях таких учених, як Н. Бичкова [1], І. Зозуля [3], В. Луценко [5], О. Мудрик [6], О. Рогульська [9], О. Тарасова [9] та інших. Науковці стверджують, що навчально-методичні відеоматеріали не лише сприяють підвищенню мотивації до вивчення мови, а й забезпечують розвиток мовних компетентностей, залишаючись при цьому невичерпним джерелом навчального контенту. Реалії сьогодення, як наукові (розвиток нових напрямів у лінгвістиці і дидактиці – теорія міжкультурної комунікації, культурологічний підхід до вивчення української мови, упровадження інтерактивних методів навчання, компетентнісний підхід в освіті тощо), так і технічні (стрімке поширення мультимедійних технологій та доступність практично будь-якого відеоматеріалу завдяки інтернету), розширюють парадигму наукових пошуків у межах заявленої проблеми.

Дидакти наполягають, що використання аудіовізуальних засобів створює сприятливий для

засвоєння нової інформації психологічний клімат, коли відбувається емоційне сприйняття дійсності. Емоційний чинник або мотивує і спонукає до навчальної діяльності, або викликає супротив і, відповідно, небажання засвоювати нові знання. Аналіз наукових джерел підтвердив, що застосування візуалізації є необхідною умовою успішного вивчення мов, оскільки унаочнення навчального матеріалу підвищує ефективність заняття, поживляє навчальний процес, збуджує ініціативу і мислення, привчає студентів до аналізу та узагальнення. Інші дослідники наголошують, що визначальною метою навчання іноземних студентів є оволодіння мовленням як засобом міжкультурної взаємодії та спілкування, що передбачає взаємопов'язаний комунікативний і полікультурний розвиток іноземних студентів для підготовки їх до використання мови як засобу самовираження, самоосвіти, «інструменту індивідуально особистісного занурення в іншу культуру» [8, с. 133].

Сучасні дослідники звертають увагу на роль автентичних художніх фільмів у контексті навчання міжкультурного спілкування, використання кінофільмів для навчання іноземної соціокультурної лексики (Т. Яхнюк [14], Ю. Верисокін [15]), збільшення можливостей використання відеоматеріалів завдяки мультимедійним технологіям і необхідності формування ІТ-готовності викладачів (А. Гуржій, Л. Карташова та В. Лапінський [2]) та ін. Науково-практичний досвід використання автентичних художніх фільмів у методиці навчання іноземних мов узагальнено в низці досліджень, що засвідчує формування методичних шкіл кінодидактики на базі університетів. У методиці викладання української мови як іноземної (УМІ) спостерігаємо інтерес до проблем інтенсифікації навчання за допомогою мультимедійних технологій, створення програмного забезпечення для вивчення мови, упровадження відповідних відеокурсів, використання мультфільмів тощо. У дисертаційній праці Т. Кудіної розроблено систему роботи за художнім фільмом у навчанні УМІ [4]. З-поміж численних проблем сучасної кінодидактики (термін Г. Онкович [7]) важливими в аспекті навчання української мови іноземців постають такі: принципи добору автентичних художніх фільмів, провідна мета використання кіноматеріалу в навчанні іноземних мов та методика роботи з художнім фільмом. Проблема добору художнього кіноматеріалу для української мови як іноземної порівняно нова. У радянські часи використання фільмів в освітній діяльності було регламентовано відповідним переліком. Зараз, коли обмежень для добору кіноматеріалу немає, а процес його пошуку та демонстрації завдяки можливостям інтернету не становить великих труднощів, зазначена проблема є надзвичайно **актуальною**. Необхідними постають методично виважені орієнтири для опрацювання великої кількості фільмів й укладання переліку кінокартин для використання в освітньому процесі (це, безперечно, значно полегшило б роботу викладача УМІ з організації кінозанять). Головною вимогою до фільму є його здатність захопити до спілкування: кінострічка повинна бути цікавою для студента-іноземця, а отже, має мотивувати до роздумів, висловлення власної думки, обговорення, дискусії, виконання творчих завдань. Лінгводидакти пропонують різні підходи до створення методики роботи з фільмом. Поширеним є переконання, що кіно виконує функції навчального тексту (звісно, більш яскравого й інформативного завдяки поєднанню зорової та слухової інформації, живим комунікативним ситуаціям, демонстрації паралінгвістичних компонентів та країнознавчої інформації) [11, с. 164].

Метою статті є комплексний аналіз теоретичних та практичних аспектів реалізації лінгвокраїнознавчого підходу до навчання української мови як іноземної із застосуванням відеотехнологій на прикладі вивчення постаті Сергія Параджанова та його кінострічки «Тіні забутих предків». Досягнення поставленої мети вимагає розв'язання таких **завдань**: охарактеризувати етапи роботи та типи практичних завдань до аудіовізуальних творів на заняттях з української мови як іноземної; виявити переваги та недоліки використання фільмів у навчальній діяльності іноземних студентів; сформулювати вимоги щодо добору репрезентативного відеоматеріалу для подальшого ефективного опрацювання та використання в освітньому процесі.

Виклад основного матеріалу. Завдання викладача полягає в тому, щоб активізувати пізнавальну діяльність студентів у процесі навчання та формування в них умінь українськомовного спілкування, створити умови практичного оволодіння мовою для кожного студента, обрати такі методи навчання, які дозволили б кожному виявити свою активність та творчість. Фільми – це чудовий засіб не тільки для практичного застосування української мови, а й для полегшення процесу міжкультурного навчання. Сьогодні неоднозначно потрактовують питання ефективності та доцільності використання фільмів та відеофрагментів під час викладання або вивчення мов. Деякі лінгводидакти вважають фільм лиш додатковим, допоміжним засобом у навчанні, інші ж вбачають у ньому потужний комунікативно-лінгвістичний базис.

На нашу думку, використання фільмів із навчальною метою має значний вплив на підвищення мотивації студентів до вивчення української мови як іноземної. Через великий вплив культури на процес спілкування для викладачів є доцільним проведення таких занять та використання таких видів діяльності, які б репрезентували різні діалекти, форми звертання, звичаї, обряди, табу та інші складники культури впливу на взаємовідносини між різними групами. Безліч кінострічок містять чудові приклади міжкультурного спілкування та є дуже корисним дидактичним джерелом для викладачів. З-поміж

додаткових причин для використання фільмів викладачами на заняттях та заохочення студентів до перегляду їх українською мовою є те, що відеотвори поєднують задоволення та навчання, розповідаючи історію, містять інтригу, яка захоплює та утримує увагу глядача. Наприклад, розмовна мова, діалектизми можуть бути доповнені візуальними елементами, жестами, мімікою, які полегшують розуміння діалогів та сюжету студентами. Студентам демонструють автентичну українську мову. Візуальність фільму робить його безцінним інструментом вивчення мови, дозволяючи розуміти більше, інтерпретуючи мову в повному візуальному контексті. Фільм допомагає зрозуміти сенс, дозволяючи одночасно слухати мовний обмін і бачити такі візуальні засоби підказки, як міміка і жести. Ці підказки підтверджують вербальне повідомлення і привертають увагу. Фільми захоплюють глядачів, апелюючи до їхніх почуттів та змушують їх співчувати головним героям. Хоч кінострічки не можуть замінити реальне спілкування між членами різних культур, вони можуть забезпечити звичайну підготовку до різноманітних мовних ситуацій, сприяючи їхньому розумінню, сприйняттю та розвитку чуття мови. К. Крамч зауважує, що через безпосередній міжкультурний контакт можна набутися необхідного комунікативного досвіду [16, с. 1]. Дослідник наполягає, що викладач має бути «не тільки як імпресарію певної мовної діяльності, а й як каталізатор важливої культурної компетенції, яка постійно поширюється» [16, с. 3].

Добір навчального відеоматеріалу та використання художніх текстів у мовній освіті залишаються актуальними у зв'язку зі зміною складу студентів-іноземців і сучасними реаліями України. Важливими постають вимоги до презентативних текстів та кінострічок, які мають відповідати потребам сьогодення та базуватися на новітніх методичних розробках у навчанні мов. Викладачі можуть скористатися скарбницею фільмів, присвячених питанням культури, звичаїв, традицій, важливих соціальних питань, зокрема імміграції, ксенофобії, вимушеного переселення, пристосування до нової культури тощо.

Зараз, на думку Ю. Шевчука, виникла якась спрага до українського кінематографа і в Америці, і в інших країнах, незважаючи на те, що саме існування цього кінематографа постійно ставиться під сумнів (хоч це, звісно, неправильно). Першим академічним кроком у цьому напрямі було читання курсу «Історія українського кіно», який виявився конкурентоспроможним, оскільки на курс записалося більше студентів, ніж на курси з італійського кінематографа [13]. Сьогодні український кінематограф далеко вийшов за свої межі, а про справжніх українців знають у всьому світі, тому інтерес до українського кіно виявляє чимало іноземців, з одного боку, ті, які цікавляться Україною, з іншого боку, ті, яким Україна не цікава, але цікавим є щось нове, свіже, екзотичне [13].

З-поміж кінотворів, які необхідно пропонувати іноземним студентам для ознайомлення, Ю. Шевчук згадує багато цікавих та оригінальних різножанрових українських стрічок, але відзначає фільм «Тіні забутих предків», який треба рекомендувати для перегляду [12].

Добираючи автентичні відеоматеріали для вивчення української мови як іноземної, викладачам варто враховувати рівень знань студентів, складність матеріалу, співвідношення звукової та зорової інформації в епізодах, відповідність візуального матеріалу темі заняття та дидактичним завданням, актуальність теми з урахуванням потреб та інтересів студентів, тривалість фрагменту, наявність субтитрів, виховну мету [3, с. 17]. Аудіо- та відеоматеріали відображають не лише особливості мови, а й мовлення, культуру, звичаї, традиції певного народу, що сприяє вивченню нової мови. Тому ефективність використання цих технологій залежить від попередньої підготовки викладача та правильної організації роботи. Викладач може запропонувати переглянути одну коротку частину фільму, кілька задалегідь відібраних епізодів відповідно до навчальної мети, а також увесь фільм. Відеотехнології використовують як під час занять, так і в позааудиторній роботі. На занятті викладач може зупинити відео для проведення бесід за змістом побаченого, дискусій, прослуховування монологічних висловлювань, написання відгуків, розігрування сценки за ролями. Викладачі у своїй практиці активно використовують такі відеоматеріали: художні – мультфільми, фрагменти спектаклів чи фільмів; науково-популярні та публіцистичні – інтерв'ю, документальні та навчальні фільми; інформаційні – записи новин, телевізійних програм, реклам, відеороликів; країнознавчі – це відеоекскурсії. За допомогою використання різних прийомів та завдань успішним є не лише процес вивчення нової лексики, а й повторення вже засвоєної. Виконання таких вправ готує студентів до написання конспектів. З метою контролю здобутих знань, крім написання тестових завдань, студенти описують відеофрагмент (твір або твір-мініатюра), створюють конспект, виконують аудіювання, складають запитання чи план, пишуть анотацію, рекламний допис у соціальній мережі, оголошення про майбутню подію, готують презентації, беруть інтерв'ю в героїв, готують інсценівки уривків, розвивають уміння доводити свій погляд, аргументувати й дискутувати; ефективно розвивають навички проєктної діяльності, самостійної роботи, виконання творчих робіт [3, с. 19].

Неперевершеним скарбом українського кінематографа є стрічка С. Параджанова «Тіні забутих предків», яка містить чималий лінгвокраїнознавчий матеріал, що є цінним засобом для швидкого та цікавого оволодіння українською мовою. Цей твір допомагає студентам краще зрозуміти важливу інформацію про історію та життя України, розкрити звичаї та традиції, мотивує вивчати менталітет,

характер українців і, безперечно, прискорює адаптацію іноземців до культурного середовища нашої держави, а також сформує вміння і навички в усіх видах мовленнєвої діяльності.

Проте перш ніж розпочати роботу в аудиторії над цим фільмом, викладач має визначити мету використання аудіовізуальних засобів на занятті: загальне чи повне розуміння кіновотуру [6, с. 88]. Звичайно, зрозуміти кінострічку загалом спроможні лиш студенти з високим рівнем знань, з іншими варто провести підготовчу словникову роботу з метою вивчення нових лексем для дослівного розуміння повідомлення. Як зауважують науковці, саме систематичне прослуховування аудіоматеріалів сприятиме розвитку фонематичного слуху, формуванню в студентів правильної вимови, розумінню принципів наголошування слів [3, с. 17].

Наша увага була спрямована на використання у фільмі «Тіні забутих предків» діалектної лексики України, зокрема гуцулів. Найбільш активно діалектизми представлені в усному розмовно-побутовому мовленні, у мові художньої літератури та публіцистики, де використовуються з певною метою – для індивідуалізації мови персонажів, для відтворення місцевого колориту. Зазначимо, що такі переваги в процесі вивчення УМІ, як насиченість діалектизмами, відібраними лексичними одиницями для активізації знань, можуть сприйматися студентами-іноземцями на рівні B1, B2. Саме діалектизми відображають особливості мовлення певних регіонів, субкультур або етнічних груп. Діалектизми вирізняються специфічною вимовою звуків, вживанням спеціальних слів на позначення стандартних предметів побуту та використанням нових засобів словотворення. Лише з рівнем володіння B1, B2, C1 української як іноземної незалежний користувач може розпізнати діалектизми та ідентифікувати їх з-поміж літературної мови. З огляду на це ми пропонуємо інтерактивні вправи для засвоєння нової лексики.

У роботі з відеофільмом на заняттях з УМІ можна виокремити три етапи: переддемонстраційний, демонстраційний, післядемонстраційний (постдемонстраційний) [3, с. 21].

З метою уникнення нерозуміння студентами окремих фрагментів відеоматеріалу пропонуємо читання і вибіркоче аудіювання цих уривків. Завдання, використані перед переглядом фільму, виявляють, що студенти вже знають із певної теми, та роблять перегляд фільму більш усвідомленим. Обговорюючи стереотипи під час виконання цих завдань, студенти можуть висловити свій погляд на людину з тієї чи іншої етнічної групи або меншини. Після перегляду фільму студенти можуть обговорити його, з'ясувати, наскільки їхні стереотипи збігаються з тими, що були показані у фільмі. Не забуваючи про мету навчання та лінгвістичні навички студентів, корисним буде подати студентам вступ до фільму або певного фрагменту безпосередньо перед його переглядом. Із цією метою можна використати анонсові ролики фільмів; студенти спершу дивляться анонс фільму та розмірковують про деталі фільму. Проте такі завдання можуть виявитися складними для студентів, які не звикли до таких особливостей автентичної мови, зокрема до діалектизмів, нечіткої вимови, сленгів, розмовних та ідіоматичних висловлень. Часто буває корисним попередньо подати деякий лексичний матеріал. Наприклад, викладач може роздати списки слів із діалогу або змалювати певний фрагмент та попросити студентів вгадати, якою буде ситуація, спираючись на подані слова.

Для підвищення ефективності роботи викладач може запропонувати перед переглядом такі завдання: знайти відповідь на певні запитання, обрати правильну відповідь, запропонувати свою назву фільму, запропонувати своє завершення сюжету, відтворити початок фільму тощо.

Демонстраційний етап навчання передбачає забезпечення подальшого розвитку мовної, мовленнєвої та соціокультурної компетентності студентів з урахуванням їхніх реальних можливостей іншомовного спілкування, розуміння змісту фільму та активізацію розумової діяльності. Демонстрація фільму має супроводжуватися активною навчальною діяльністю студентів. Студенти також можуть робити певні записи до фільму, які знадобляться під час виконання завдань і післядемонстраційного етапу [9, с. 43]. Завдання, використані під час перегляду, дають змогу поглибити сприйняття фільму та здійснити перевірку цього розуміння. К. Тейлор [17, с. 1] пропонує ставити фрагмент фільму без звуку, а лише з українськими субтитрами (якщо це важко для рівня знань студентів, субтитри можуть бути англійською мовою). Потім викладач знову демонструє цей фрагмент фільму як зі звуком, так і з субтитрами, а втретє – тільки зі звуком без субтитрів. Ця техніка особливо підходить до драматичних фрагментів або коли актори розмовляють на діалекті чи сленгу, що полегшує розуміння та надає впевненості студентам у власних силах. Якщо ж акцент робиться на аудіювання та розуміння окремих слів, викладач може підготувати роздатковий матеріал із виразами, деякі з яких були взяті з фільму, а деякі мають подібну звукову форму. Під час перегляду студенти мають розрізнити, які саме вирази використані у фільмі [6, с. 86–91].

Завдання для демонстраційного етапу мають бути лаконічними й одиничними, спрямованими переважно на пошук мовної інформації. Цей тип вправ і завдань орієнтований на виокремлення, фіксацію, трансформацію певного матеріалу: лексики, граматики, фонетики. У цьому випадку не стільки формулювання завдання, скільки зміст вправи забезпечує ту або іншу міру ефективності й виправданості виконання завдання.

На післядемонстраційному етапі викладачеві необхідно створити ситуативну основу для подальшого формування комунікативної компетентності. Ситуативну основу становить зміст відеоматеріалів, особливості сюжету, характеристики героїв. На цьому етапі використовують вправи, спрямовані на розвиток продуктивних умінь усного мовлення [4, с. 44]. Завдання, застосовані після перегляду, дозволяють студентам перевірити власне розуміння того, що вони переглянули, та використати нові слова. Ці завдання є важливим складником процесу навчання, адже студенти мають використовувати свої можливості критичного мислення, аби узагальнити отриману інформацію та представити власні ідеї та висновки. У завданні під назвою «Прихована камера» студенти мають відтворити фрагмент фільму з пам'яті, ніби вони є непомітними свідками. Після того, як вони запишуть свої варіанти, знову передивляються фрагмент, щоб перевірити та мати можливість покращити своє тлумачення. «Відчуваючи потік» – це завдання, що фіксує емоції героя під час вирішальних сцен фільму, коли конфлікт набуває свого апогею. Завдання «Графік відносин» також передбачено застосовувати після перегляду фільму. Студенти готують графік з іменами усіх головних героїв фільму, їхніми взаємовідносинами та почуттями один до одного. Ця техніка допомагає студентам розмірковувати над фільмом та розібратися в стосунках між героями ще до більш детального обговорення. «Наростання» – це завдання, що розроблене для огляду сюжету всього фільму. Студенти малюють головне коло, що уособлює кризу. Потім вони опрацьовують події, що спричинили цю кризу, та записують їх у різних колах під головним, показуючи стрілками причинно-наслідкові зв'язки між ними. Якщо вивчення міжкультурних зв'язків триває й після перегляду фільму, доречним завданням для продовження буде техніка «Критичного випадку», за допомогою якої аналізують міжкультурне зіткнення на основі непорозуміння та конфлікту [10, с. 103–104].

Ефективним способом стимулювання співпереживання студентів героям, чия поведінка може здаватися незрозумілою чи навіть негідною, є попросити студентів уявити себе на місці цього героя та написати щоденник від його імені. Кожен студент буде задіяний у дискусії з іншими, які пишуть щоденники інших героїв. Під час цієї рольової гри кожен зі студентів захищає свого героя, що дає їм усвідомлення іншого погляду. Дотримання послідовності представлення відеоматеріалу і правильне формулювання завдання сприяють ефективності використання відео в процесі навчання української мови. Ефективність використання відеофільму залежить не лише від того, наскільки точно визначене його місце в системі навчання, але й від того, наскільки раціонально організована структура відеозаняття, які навчальні можливості відеофільму збігаються із завданнями навчання.

Цей етап передбачає розвиток усного (монологічного і діалогічного) та писемного мовлення студентів: повторити репліки героя, наслідуючи інтонацію, манеру; озвучити певний епізод; висловити власне ставлення до побаченого; узяти інтерв'ю в одного з героїв; записати почутий діалог (монолог); написати лист герою; дати поради режисеру; відгадати героя за описом; скласти правдиві й неправдиві твердження та запропонувати студентам визначити їх; синхронно озвучувати відео студентами групи з вимкненим звуком оригіналу відео; синхронно озвучувати фрагмент відео власним варіантом тексту з вимкненим звуком оригіналу відео; не показати закінчення відео, тобто студенти вигадують власний варіант кінцівки відео та лише потім бачать оригінал; скласти хронологію подій сюжету; написати статтю до газети про події, що були у відео та багато інших вправ творчого характеру. Саме вправи післядемонстраційного етапу є найбільш креативними та продуктивними. Їхньою метою є використання початкового відеоматеріалу як основи й опори для розвитку продуктивних умінь в усному або писемному мовленні. Перевагу надають коротким за тривалістю відеоматеріалам – від 2 до 15 хвилин, водночас вважається, що 4–5 хвилин демонстрації відео можуть забезпечити напружену роботу групи протягом години. Комунікативна компетентність формується та розвивається в єдності всіх її складників: лінгвістичного, соціолінгвістичного (що містить у своєму складі паралінгвістичний компонент), прагматичного та предметного, що дають узагальнені орієнтири для добору змісту навчання, обрання методів та засобів для здійснення освітнього процесу. Особливо визначальним є предметний компонент комунікативної компетентності, конкретний склад якого визначається ще перед конкретизацією цілей навчання, його змісту, методів і засобів, оскільки така конкретизація багато в чому відбувається, спираючись на цей склад [3, с. 23].

Висновки. Під час дослідження відеоматеріалів, використаних на практичних заняттях з української мови як іноземної, спостерігаємо такий їх вплив на студентів: керування увагою; вплив на обсяг пам'яті; емоційний вплив, що підвищує мотивацію до навчання, сприяє інтенсифікації освітнього процесу та створює сприятливі умови для формування комунікативної (мовної і соціокультурної) компетентності студентів.

Саме технологія візуалізації навчальної інформації може стати основою нової методики навчання української мови як іноземної. Застосування аудіовізуальних засобів позитивно позначається на організації всього освітнього процесу, адже вони наділені великою інформативністю, достовірністю, дають змогу проникнути в глибину досліджуваних явищ, підвищуючи наочність навчання, сприяють інтенсифікації освіти загалом, підсилюють емоційність сприйняття нового матеріалу, чого не можливо досягти без використання

інтерактивних методів проведення занять. Гармонійне поєднання слухової та зорової інформації сприяє підвищенню ефективності сприйняття навчального матеріалу, перевірки рівня його засвоєння, опанування практичними навичками застосування здобутих знань. Використання інноваційних методів у процесі вивчення української мови заохочує іноземних студентів до вдосконалення комунікативних умінь, розширює їхні можливості. Практична цінність запропонованої системи формування іншомовної комунікативної компетентності студентів полягає в тому, що вона закладає основи ефективного оволодіння іноземною мовою, мобілізує мовно-розумову активність студентів; дає змогу обрати оптимальний автономний режим комунікативно-пізнавальної діяльності студентів завдяки використанню візуалізації.

Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність використання аудіовізуальних засобів навчання та їх вплив на формування мовленнєвої компетентності в іноземних студентів. Під час використання аудіовізуальних засобів на заняттях варто враховувати пізнавальні закономірності навчальної діяльності студентів, їхню підготовленість до сприйняття й засвоєння матеріалу, що вивчається, а також важливо забезпечити органічне поєднання конкретних аудіовізуальних засобів із професійною майстерністю викладача. Створення іншомовного комунікативного середовища сприятиме не лише оптимізації навчання майбутніх спеціалістів іншомовного фахового спілкування, а й формуванню в них професійної комунікативної компетентності.

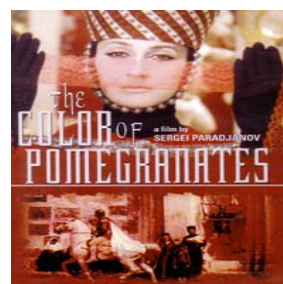
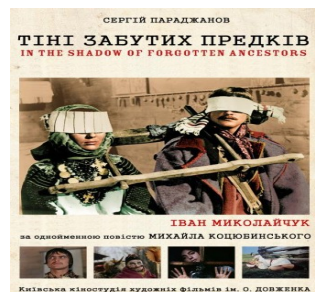
Кінострічка С. Параджанова «Тіні забутих предків», з одного боку, дозволяє імітувати занурення студентів у мовне середовище через наявність багатого автентичного матеріалу. З іншого боку, вона дає наочне уявлення про життя, традиції та реалії українців-гуцулів. Ефективність використання аудіовізуальних матеріалів залежить від попередньої підготовки викладача та правильної організації роботи на занятті. Перспективою подальшого дослідження є вдосконалення методики поетапного використання фільмів із субтитрами для ефективного навчання української мови.

Пропонуємо розроблений апробований урок із вивчення української мови як іноземної для студентів з рівнем володіння мовою B1, B2 на прикладі творчості Сергія Параджанова та кінофільму «Тіні забутих предків».

Переддемонстративні завдання (основна мета – ознайомити студентів із автором кінострічки «Тіні забутих предків» Сергієм Параджановим):

Завдання 1. Прочитайте текст, випишіть нові слова.

Текст №1. **СЕРГІЙ ПАРАДЖАНОВ**

Параджанов Сергій Йосипович (9 січня 1924, Тбілісі – 20 липня 1990, Єреван) – вірменський і український кінорежисер, народний артист УРСР (Української Радянської Соціалістичної Республіки), лауреат Державної премії України імені Тараса Шевченка (1991 року, посмертно).

Народився Сергій Параджанов у Тбілісі в родині антиквара, він був третьою дитиною в сім'ї. У 1941–1943 роках працював художником-технологом на тбіліській фабриці «Радянська іграшка».

У 1942 р. хлопець закінчує середню школу і вступає на будівельний факультет Тбіліського інституту інженерів залізничного транспорту. Через рік залишає інститут і вступає відразу до двох творчих закладів: Тбіліської консерваторії (вокальний факультет) і хореографічного училища при Оперному театрі. 1945-го переводиться в Московську консерваторію, а 1946-го вступає також на режисерський факультет ВДІКу (Всеросійський державний інститут кінематографії імені С. А. Герасимова) – у майстерню найкращого

українського режисера Ігоря Савченка. Працював асистентом режисера у фільмі «Тарас Шевченко» (режисер – І. Савченко). Зняв дипломну роботу – фрагмент фільму «Андрієш» за мотивами молдавських казок. 28 червня закінчив ВДК, був направлений на Київську студію художніх фільмів як режисер-постановник.

Міжнародне визнання прийшло до С. Параджанова після екранізації в 1964 році повісті Михайла Коцюбинського «Тіні забутих предків». Фільм «Тіні забутих предків» був нагороджений призом на Всесоюзному кінофестивалі в Києві (1966). Та все ж на Заході (фільм демонструвався під назвою «Вогняні коні») інтерес до нього був значно більшим, ніж на батьківщині. Фільм отримав 39 міжнародних нагород, 28 призів на кінофестивалях (із них – 24 гран-прі) у двадцять одній країні.

Десять років ворогували дві гуцульські родини – Палійчуки та Гутенюки. Але сталося так, що покохав Іван Палійчук красуню із ворожого роду – Марічку, якій судилося прожити коротке, але щасливе життя... Не міг без неї бути щасливим Іванко. Але він жив далі. Одружився. Був коханим. Дітей не було. Господарював. І шукав смерть, яка забрала в нього кохану. Тільки в передсмертному маренні (*мріяння, галюцинація, сон*) Іван знову набув свого щастя. Часто їх називають гуцульські Ромео і Джульєтта.

Про цей фільм журнал «Екран» (Польща) 1966 року писав: «Це один з найдивовижніших і найвитонченіших фільмів, які траплялося нам бачити впродовж останніх років. Поетична повість на межі реальності й казки, дійсності й уяви, достовірності й фантазії <....>. С. Параджанов відкриває у фольклорі, звичаях, обрядах самотній культурний ритуал, у рамках якого дійсність реагує на турботу і трагедію особи».

«Ми хотіли, – писав Сергій Параджанов, – зробити фільм про вільну людину, про Данко цієї землі, про серце, яке хоче вирватися, звільнитися від побуту, від дрібних пристрастей і навичок... Ми відкривали для себе Карпати не як етнографічний матеріал. Любов, відчай, самотність, смерть – ось фрески з життя людини, які ми створювали».

У 1967 році С. Параджанова запрошують на Єреванську кіностудію, де він працює над фільмом «Колір гранату» («Саят-нова») – картиною про великого вірменського поета, де йдеться швидше про життя духу, ніж про зовнішні події біографії. Фільм С. Параджанова був дуже скептично сприйнятий керівниками: «народу таке кіно не потрібне».

У 1965–1968 роках С. Параджанов разом з іншими відомими діячами української науки та культури, протестуючи проти масових політичних арештів в Україні, звертався до влади та державних органів з вимогою роз'яснити причини переслідувань українських інтелектуалів. Зазнавши переслідувань, намагаючись уникнути арешту, був змушений виїхати у Вірменію.

У 1971 році повернувся до Києва. 17 березня 1973 року був заарештований і засуджений до п'ятирічного ув'язнення «за український націоналізм». С. Параджанову дали п'ять років колонії суворого режиму. Тільки завдяки міжнародній кампанії протесту був звільнений 30 грудня 1977 року. Але влада заборонила йому жити в Україні, тому поселився в Тбілісі. І в подальшому зазнавав переслідувань з боку радянських репресивних органів.

Смерть прийшла до нього тоді, коли в Єревані розпочалася робота над автобіографічною картиною «Сповідь». Були зняті перші 300 метрів плівки, проте здоров'я режисера було вже сильно підірване.

В одному зі своїх інтерв'ю С. Параджанов сказав: «Всі знають, що в мене три батьківщини. Я народився в Грузії, працював в Україні і збираюся вмирати у Вірменії». 17 липня 1990 року він приїхав до Єревану, де через три дні і помер.

Адаптовано з

ЕлР: <https://ua-books.com.ua/prezentaciyi/8469-paradzhanov-sergij-josypovych-17923>

Післятекстові завдання:

Завдання 2. Дайте відповіді на запитання:

1. Хто такий С. Параджанов?
2. Де і коли народився С. Параджанов?
3. У якій сім'ї виріс С. Параджанов?
4. Де навчався С. Параджанов?
5. Де і ким працював С. Параджанов?
6. Куди був направлений працювати С. Параджанов після закінчення ВДК? Яку професію здобув митець?
7. Які фільми знімав С. Параджанов?
8. Який фільм прославив митця на весь світ?
9. Про що цей фільм?
10. Коли був арештований і за що засуджений С. Параджанов ?
11. Де і коли помер С. Параджанов?

Завдання 3. Продовжіть речення, додаючи інформацію з тексту:

1. Народився Сергій Параджанов у Тбілісі в родині ...
2. У 1941–1943 роках працював художником-технологом ...
3. Через чотири роки Сергій Параджанов разом із режисером Яковом Базеляном зніме на ...
4. Міжнародне визнання здобув С. Параджанов після екранізації в 1964 році повісті ...
5. Десятки років ворогували такі дві гуцульські родини: ...
6. «Ми хотіли, – писав Сергій Параджанов, – зробити фільм про ...».
7. Параджанову дали п'ять років ...
8. У одному зі своїх інтерв'ю Параджанов сказав: ...

Завдання 4. Випишіть усі числівники з тексту, прочитайте вголос.

Завдання 5. До запропонованих іменників доберіть прикметники з тексту, узгодивши в числі й роді.

	Кінорежисер	Вірменський і український
1	Артист	
2	Життя	
3	Фільми	
4	Діячі	
5	Наука	

Завдання 6. Доберіть дієслова до іменників, визначте відмінки іменників і час дієслів.

1	Сергій (іменник, істота, 1. Називний відмінок)	Закінчив (минулий час)
2	Художником-режисером	
3	Режисери	
4	Параджанов	
5	Сергій	

Завдання 7. Знайдіть у Словнику української мови (в 11 т.)
<https://slovnuk.ua/index.php?swrd> відповідь на запитання: *Що таке діалект?*

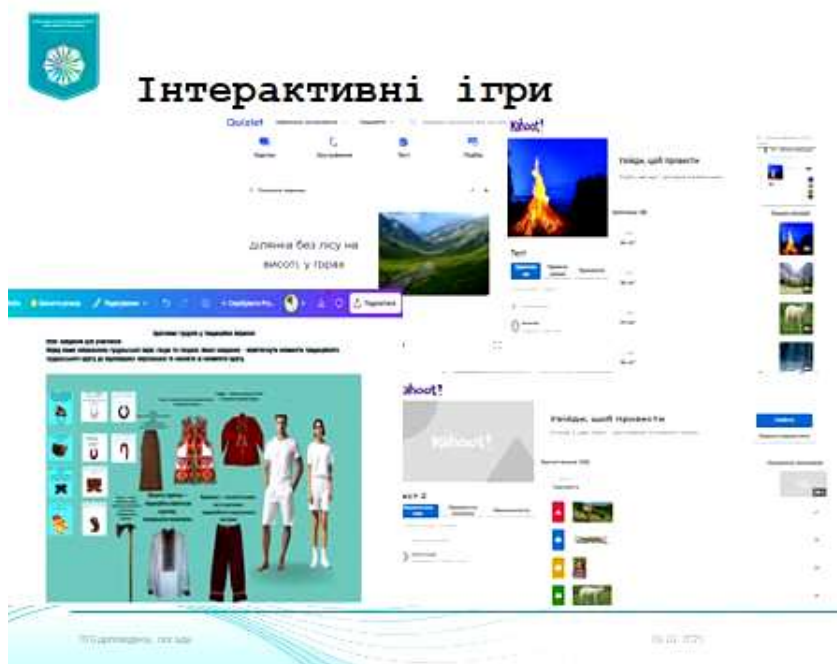

Випишіть пояснення діалектних слів: *легінь, філіжанка, бульба, вивірка, трембіта, файно*.
Складіть із ними речення (Зразок: *Файні молоді Іван і Марічка*).

Діалект (грец. διαλέγεται, *dialegomai* «розмовляти, спілкуватись, вести розмову одне з одним», звідки διάλεκτος) також відомий українською як говір – місцевий різновид національної мови.

<i>Ватра</i>	<i>вогнище</i>
<i>Маржинка</i>	<i>худоба</i>
<i>Полонина</i>	<i>ділянка без лісу на висоті, у горах</i>
<i>Любаска</i>	<i>коханка</i>
<i>Газда</i>	<i>господар</i>
<i>Легінь</i>	<i>хлопець</i>
<i>Флояра</i>	<i>типу сопілки</i>
<i>Бартка</i>	<i>топірець</i>
<i>Плови</i>	<i>негоди, дощі</i>
<i>Полонина</i>	<i>значна ділянка без лісу в Карпатах, яку використовують для пасовища та сінокошу</i>
<i>Смерічка, смерека</i>	<i>вічнозелене хвойне дерево з конусоподібною кроною, ялина європейська</i>
<i>Старини</i>	<i>батьки</i>
<i>Трембіта</i>	<i>гуцульський народний духовий інструмент у вигляді довгої дерев'яної труби</i>
<i>Файно</i>	<i>гарно, добре, красиво</i>
<i>Флояра</i>	<i>різновид сопілки, що має майже метрову довжину</i>
<i>Царинок</i>	<i>обгороджений сінокіс поблизу оселі</i>
<i>Ярка</i>	<i>молода віця</i>

Інтерактивні завдання, які допоможуть зрозуміти діалектну лексику

<https://quizlet.com/pl/989108788/%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%BE%D0%BA-flash-cards/?i=6ax28q&x=1jq>

<https://create.kahoot.it/details/ff904751-e1d8-4b11-9f9a-dddb95f1eb51>

<https://create.kahoot.it/share/2/6dc24411-1f5d-43f0-94cc-6e30b83e6cba>

Завдання 8. Прочитайте уривок із твору Михайла Коцюбинського «Тіні забутих предків». Незрозумілі слова-діалектизми знайдіть у словнику до тексту.

Тіні забутих предків

Іван був дев'ятнадцятою дитиною в гуцульській родині Палійчуків. Двадцятою і останньою була Анничка. Не знати, чи то вічний шум Черемошу і скарги гірських потоків, що сповняли самотню хату на високій **кичері**, чи сум чорних смерекових лісів лякав дитину, тільки Іван все плакав, кричав по ночах, погано ріс і дивився на неню (маму) таким глибоким, старече розумним зором, що мати в тривозі одвертала од нього очі. Не раз вона з ляком думала навіть, що то не від неї дитина.

Не «сокотилася» баба при **злогах**, не обкурила десь хати, не засвітила свічки – і хитра бісиця встигла обміняти її дитину на своє бісеня. Туго росла дитина, а все ж піростала, і не стямились навіть, як довелося шити їй штани. Але так само була чудна. Дивиться перед себе, а бачить якесь далеке і не відоме нікому або без причини кричить. **Гачі** на йому спадають, а воно стоїть серед хати, заплющило очі, роззявило рота і верещить.

Тоді мати виймала люльку з зубів і, замахнувшись на нього, люто гукала:

– Ігі на тебе! Ти, обмініннику.

Словник до тексту.

КІЧЕРА, и, жін., діал. Гора, вкрита вся лісом, крім вершини. *Втретє затрембітала трембіта про смерть у самотній хаті на високій кичері* (Михайло Коцюбинський, П, 1955, 312); [Словник української мови: в 11 томах. Том 4, 1973. С. 156].

СОКОТИЛАСЯ – Берегтися, остерігатися [<https://slovyk.ua/index.php?swrd>].

ЗЛОґИ, ів, мн., діал. Пологи (роди) – народження дитини [Словник української мови: в 11 томах. Том 3, 1972. С. 599].

БІС, бісиця, бісеня – нечиста сила.

ГАЧІ, ів, мн., діал. Штани [Словник української мови: в 11 томах. Том 2, 1971. С. 42].

ГАДЖУ́ГА, и, жін., діал. Молода смерека (хвойне дерево, ялинка) [Словник української мови: в 11 томах. Том 2, 1971. С. 10].

ЛА́БА, и, жін., діал. Лапа (у 1 знач.). *Хапався* [хапається] *лабами* за коріння, *нюхає і ричить* [ведмідь], *так ричить, мов розгніваний п'яниця* (Іван Франко, IV, 1950, 26) [Словник української мови: в 11 томах. Том 4, 1973. С. 427].

ГАЛУ́ЗКА, и, жін. Зменш. до галуза. *Іван накидав сухих галузок і підпалив* (Михайло Коцюбинський, II, 1955, 347) [Словник української мови: в 11 томах. Том 2, 1971. С. 21].

ГАЛУ́ЗА, и, жін. Те саме, що гілля [Словник української мови: в 11 томах. Том 2, 1971. С. 21].

Обмінник – одмінник – назви демонічної істоти, яку знайшла в фольклорних джерелах.

Ватра – вогнище.

Маржинка – худоба.

Полонина – ділянка без лісу на висоті, у горах.

Любаска – коханка.

Газда – господар.

<https://create.kahoot.it/details/ff904751-e1d8-4b11-9f9a-dddb95f1eb51>

<https://create.kahoot.it/share/2/6dc24411-1f5d-43f0-94cc-6e30b83e6cba>

Післятекстові завдання

Завдання 9. Де знаходиться Прикарпаття? (Знайдіть і покажіть на карті). Хто такі гуцули?

<https://vidviday.ua/blog/guculske-vbrannia/>

Перегляньте статтю про Гуцульське вбрання – дзеркало природної краси

Опишіть гуцульський одяг

Інтерактивні завдання, які допоможуть зрозуміти діалектну лексику

https://www.canva.com/design/DAGayLPFw3M/y8gGz7KxYxhFqOUjLYFYjg/edit?utm_content=DAGayLPFw3M&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

Гуцули – етнографічна група українців, нащадки найстародавнього племені уличів, що живуть у Карпатах (Івано-Франківська, Чернівецька і Закарпатська області)

Завдання 10. Прочитайте фрагмент тексту. Дайте відповіді на запитання, поставлені після тексту.

Звідси дивився на гори, близькі й далекі верхи, що голубіли на небі, на смерекові чорні ліси з їх синім диханням, на ясну зелень царинок, що, мов дзеркала, блищали в рамах дерев. Під ним, в долині, кипів

холодний Черемош. По далеких горбах дрімали на сонці самотні оселі. Було так тихо і сумно, чорні смереки безперестанку спускали сум свій в Черемош, а він ніс його долом й оповідав (Михайло Коцюбинський).

Що таке Черемош? Знайдіть його на карті.

Підкресліть в тексті прикметники, визначте їх рід, число, відмінок.

Зразок: *на близькі верхи* – множина, знахідний відмінок.

<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1058> – твір «Тіні забутих предків»

<https://www.youtube.com/watch?v=Sg0Kok7q0vs> стислий переказ

ДЕМОНСТРАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

ПЕРЕГЛЯД ФІЛЬМУ, присвячений 100-річному ювілею Михайла Коцюбинського

Фільм «Тіні забутих предків»

https://www.youtube.com/watch?v=q2_BbKcRnTw

<https://www.youtube.com/watch?v=fbKm3twSmOU&rco=1>

Завдання 11. Перегляньте фільм «Тіні забутих предків», запишіть незрозумілі слова.

Післядемонстраційні завдання

Завдання 12. Опишіть портрет Марічки та Івана, якими Ви їх уявляєте?

Завдання 13. Напишіть відгук про фільм. Чи порадили б його переглянути своїм друзям?

Завдання 14. Хто такі гуцули? Опишіть їхній характер. Побудуйте речення з поданими словами. Поясніть слова *любов* і *кохання*. Яка між ними різниця? Складіть речення з цими словами.

Зразок: *Гуцули – гордий, сильний народ. Джерелом їхньої сили є природа Карпат.*

Завдання 15. Перегляньте відео за покликанням. Дайте відповідь на запитання: Де був написаний твір «Тіні забутих предків»? Де знімали кінофільм (стрічку) за цим твором?

https://www.youtube.com/watch?v=R86Mx_8d5y0 Криворівня: місце натхнення українських геніїв [eng subtitles].

Якщо Вас зацікавили ці місця, то можна віртуально подорожувати Карпатами.

Завдання 16. Сплануйте реальну подорож Карпатами. Опишіть, що хотіли б побачити і що очікуєте від мандрівки?

<https://www.youtube.com/watch?v=rnYyHNSAPgI>

Подорож Карпатами. Буковель. Верховина та Криворівня.

Завдання 17. Прочитайте цікавий матеріал за покликанням і дайте відповідь на запитання: чи справді відомий Сергій Параджанов у світі? Як згадували С. Параджанова в Україні? Хто із сучасних митців використовує творчість С. Параджанова?

Параджанов: режисер легендарних «Тіней забутих предків» | Культові українці.
Незалежні люди

<https://www.youtube.com/watch?v=ayL1mhNqMzg> – 4 хв

Сергій Параджанов: українське поетичне кіно, творчість у радянських таборах –
Постаті

<https://paradzhanov.silpo.ua/?cardId=i> – Рік Сергія Параджанова
Від кінорежисера, кінокритика Андрія Алферова

Леді Гага, Що спільного Параджанов і Леді Гага?
<https://suspilne.media/culture/65102-reziser-rozpoviv-comu-nadihavsa-paradzanovim-pid-cas-zjomok-klipu-ledi-gagi/>. «Обрав світ Параджанова»: режисер розповів про зйомку нового кліпу Леді Гаги (Вікторія Хожаїнова).

1. https://www.youtube.com/shorts/ETdQ_MNNvhU - пісня Леді Гаги «911»

2. <https://rems.knukim.edu.ua/home/news/1651-ledi-haha-ta-serhii-paradzhnov-shcho-spilnoho.html>

Список використаної літератури

1. Бичкова Н. І. Типологія відеофонограм для навчання усного іноземного спілкування. *Методика викладання іноземних мов*. Київ : Освіта, 1992. Вип. 21. С. 68–71.
2. Гуржій А. М., Карташова Л. А., Лапінський В. В. ІТ-готовність вчителів іноземних мов: методологія, теорія, технологія : навч. посіб. Київ : Інститут обдарованої дитини, 2013. 230 с.
3. Зозуля І. Є., Стадний А. С., Стадний А. А. Аудіовізуальні засоби навчання в процесі формування іноземної комунікативної компетентності. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти*. 2022. Вип. 40. С. 12–28.
4. Кудіна Т. М. Формування лексичної компетентності української мови в іноземних слухачів підготовчих відділень : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2013. 240 с.
5. Луценко В. І. Використання відеоресурсів як способу підвищення мотивації іноземних студентів технічного вишу до вивчення української мови. *Педагогічні науки : зб. наук. праць*. 2020. № 92. С. 55–60. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/35734/108475.pdf?sequence=3&isAllowed=y>.
6. Мудрик О. В. Особливості використання інформаційних відеотехнологій під час вивчення іноземної мови. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 80. Т. 2. С. 87–91.
7. Онкович Г. В. Медіадидактика як парасольковий термін. *Сучасна наука та освіта Волині : зб. матеріалів наук.-практ. конф.*, 22 листопада 2018 р., м. Володимир-Волинський. Луцьк : Волинполіграф. 2018. С. 533–536.
8. Пантелєєва О. О., Малєєва Т. Є. Формування іноземної комунікативної компетенції студентів немовних спеціальностей. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2019. Вип. 1. С. 132–142.
9. Рогульська О., Тарасова О. Використання відеоматеріалів для підвищення мотивації майбутніх учителів іноземної мови. *Зб. наук. праць Національної академії державної прикордонної служби України. Серія: Педагогічні науки*. 2018. № 2. С. 389–399.
10. Самойленко С. А., Беспалова Н. В., Липська І. І. Фільм як засіб підвищення мотивації студентів до вивчення іноземних мов. *Молодий вчений*. 2015. №2 (17). С.102–104.
11. Швець Г. Д. Теоретико-методичні засади навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02. Київ. 2021. 540 с.
12. Шевчук Ю. «Мамай» відкрив постійний форум українського кіно в Нью-Йорку. URL: [https:// archive-ukma.edu.ua/show_content.php?id=382](https://archive-ukma.edu.ua/show_content.php?id=382).

13. Шевчук Ю. Кіно притискають, щоб не стало нації. BBS News. Україна. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/news/2011/01/110123_shevchuk_ie.
14. Яхнюк Т. О. Використання фрагментів художніх відеофільмів для навчання студентів мовних спеціальностей соціокультурної англійської лексики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ. 2002. 18 с.
15. Яхнюк Т. О., Верисокін Ю. І. Типологія кіноінформації та її використання для навчання лексики з соціокультурним компонентом. *Іноземні мови*. 2000. № 3. С. 33–36.
16. Kramsch C. The cultural component of language teaching : вебсайт. URL: <http://zif.spz.tu-darmstadt.de/jg-01-2/beitrag/kramsch2.htm> с. 1.
17. Taylor K. Using DVD and video in your ESL class: Part two: An ELT notebook. : веб-сайт. http://eltnotebook.blogspot.com/2007/01/using-dvd-and-video-in-your-esl-class_05.html.

THE CINEMATIC-DIDACTIC ASPECT OF TEACHING UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE (BASED ON THE FILM «SHADOWS OF FORGOTTEN ANCESTORS» BY SERHII PARADZHANOV)

Vintoniv Mykhailo

Doctor of Philological Sciences, Professor of Ukrainian Language Department
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

Vintoniv Tetiana

Candidate of Philological Sciences, Docent of Ukrainian Language Department
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

Bulava Natalia

Candidate of Philological Sciences, Docent of Ukrainian Language Department
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

Introduction. The article analyzes the methods of linguistic and didactic processing of cultural and linguistic material during the study of Ukrainian as a foreign language. It considers the effective use of films in the educational process, which is possibly provided that a linguistic and country study approach is used. The feasibility of using film works in teaching foreign students, starting from B1 and B2 levels, has been substantiated.

Purpose. The purpose of the article is to provide a comprehensive analysis of the theoretical and practical aspects of implementing a linguistic and country study approach to teaching Ukrainian as a foreign language through the use of video technologies based on studying the figure of Serhii Paradzhanov and his film «Shadows of Forgotten Ancestors».

Methods. The study examines methods for organizing educational activities, including the specifics of using films as a didactic approach capable of enhancing communicative integration and creating extensive opportunities for teaching Ukrainian as a foreign language.

Results. Foreign students' knowledge of Ukrainian cultural norms, values, traditions, and customs fosters the development of personal qualities, aesthetic culture, as well as oral and written language, which is essential for effective intercultural communication. These approaches help students to adapt faster to a new linguistic and cultural environment. A well-chosen film plays a crucial role in the process of teaching Ukrainian as a foreign language and serves as a key object of linguodidactic research. Numerous scientific studies emphasize the importance of working with films, as they not only enhance linguistic competence but also ensure thematic integration and provide interdisciplinary connections. Different tasks before and after watching Serhii Paradzhanov's film «Shadows of Forgotten Ancestors» enrich students informationally, facilitating their adaptation to various life situations. The film is not only an object of study but also a significant source of knowledge.

Originality. The selection of educational video materials and the use of artistic texts in language education have become especially relevant due to the changes in the composition of foreign students and the current conditions in Ukraine. Particular attention should be paid to the requirements for representative texts and films, which must meet contemporary needs and rely on innovative methodological approaches in language teaching. Educators can use a wide array of films that highlight cultural, traditional, and customary topics or important social issues, like immigration, xenophobia, forced displacement, and adaptation to new cultural environments.

Conclusion. During the selection of authentic video materials for teaching Ukrainian as a foreign language, instructors should consider students' proficiency level, the complexity of the material, the balance of audio and visual information in the episodes, the relevance of visual content to the lesson topic and didactic goals, the topicality of the theme in relation to students' interests and needs, the duration of the video fragment, the availability of subtitles, and the educational purpose. Audio and video materials demonstrate not only linguistic features but also speech nuances, culture, customs, and traditions, significantly facilitating the learning of a new language.

Thus, the effectiveness of their use depends on the instructor's thorough preparation and the careful organization of the learning process. The use of cinematic-didactic materials in teaching Ukrainian as a foreign language contributes to effective language acquisition, helps students find out key aspects of Ukraine's history, outstanding figures, and traditions, and motivates them to deepen the mentality and character of Ukrainians. This makes much easier the adaptation of foreign students to the Ukrainian cultural environment. In particular, Serhii

Paradzhanov's film «Shadows of Forgotten Ancestors» has significant potential in linguodidactics. Task selection for reading, listening, speaking, and writing should take into account the proficiency level of foreign students and aim to assist the development of intercultural competence. Watching films that reflect the culture of the country whose language is being studied and further content discussions play an important role in developing foreign students' communication skills.

Key words: *linguistic and country study approach, text, multimedia technologies, educational text, communicative competence, films, reproductive focus.*

References

1. Bychkova, N. I. (1992). Typolohiia videofonohram dlia navchannia usnogo inshomovnoho spilkuvannia [Typology of videotapes for teaching oral foreign language communication]. *Metodyka vykladannia inozemnykh mov - Methods of teaching foreign languages*, 21, 68–71. [in Ukrainian].
2. Hurzhii, A. M., Kartashova, L. A., Lapinskiy, V. V. (2013). IT-hotovnist vchyteliv inozemnykh mov: metodolohiia, teoriia, tekhnolohiia: navch. Posib [IT readiness of foreign language teachers: methodology, theory, technology: a textbook]. Kyiv : Instytut obdarovanoi dytyny. [in Ukrainian].
3. Zozulia, I. Ye, Stadnii, A. S., Stadnii, A. A. (2022). Audiovizualni zasoby navchannia v protsesi formuvannia inshomovnoi komunikativnoi kompetentnosti [Audiovisual teaching aids in the process of forming foreign language communicative competence]. *Vykladannia mov u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity. - Teaching languages in higher education institutions*, 40, 12–28. [in Ukrainian].
4. Kudina, T. M. (2013). Formuvannia leksychnoi kompetentnosti ukrainskoi movy v inozemnykh slukhachiv pidhotovchyykh viddilenn [Formation of lexical competence of the Ukrainian language in foreign students of preparatory departments]. *Candidate of Pedagogical Sciences*. Kyiv. [in Ukrainian].
5. Lutsenko, V. I. (2020). Vykorystannia videoresursiv yak sposobu pidvyshchennia motyvatsii inozemnykh studentiv tekhnichnoho vyshu do vyvchennia ukrainskoi movy [Using video resources as a way to increase the motivation of foreign students of a technical university to learn Ukrainian language]. *Pedahohichni nauky - Pedagogical sciences*, 92, 55–60. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/35734/108475.pdf?sequence=3&isAllowed=y> [in Ukrainian].
6. Mudryk, O. V. (2022). Osoblyvosti vykorystannia informatsiinykh videotekhnolohii pid chas vyvchennia inozemnoi movy [Peculiarities of using information video technologies in learning a foreign language]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh - Pedagogy of formation of creative personality in higher and secondary schools*, 80(2), 87–91. [in Ukrainian].
7. Onkovych, H. V. (2018). Mediadydaktyka yak parasolkovy termin [Mediadidactics as an umbrella term] *Suchasna nauka ta osvita Volyni: zb. materialiv nauk.-prakt. konf., 22 lystop. 2018 r. - Modern science and education in Volyn: collection of materials of the scientific and practical conference, November 22. 2018*. Lutsk, 533–536. [in Ukrainian].
8. Pantelieieva, O.O., Malieieva, T. Ie. (2019). Formuvannia inshomovnoi komunikativnoi kompetentsii studentiv nemovnykh spetsialnostei [Formation of foreign language communicative competence of students of non-linguistic specialties]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka - Personal spirituality: methodology, theory and practice*, 1, 132–142. [in Ukrainian].
9. Rohulska, O., Tarasova, O. (2018). Vykorystannia videomaterialiv dlia pidvyshchennia motyvatsii maibutnikh uchyteliv inozemnoi movy [Using video materials to increase the motivation of future foreign language teachers]. *Zb. nauk. prats Natsionalnoi akademii derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy - Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*, 2, 389–399. [in Ukrainian].
10. Shvets, H. D. (2021). Teoretyko-metodychni zasady navchannia ukrainskoi movy inozemnykh studentiv humanitarnykh spetsialnostei [Theoretical and methodological bases of teaching Ukrainian language to foreign students of humanities]. *Doctor's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].
11. Shevchuk, Yu. «Mamai» vidkryv postiyni forum ukrainskoho kino v Niu-Yorku [«Mamai» opens permanent forum of Ukrainian cinema in New York]. URL: https://http://archive-ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=382 [in Ukrainian].
12. Shevchuk, Yu. Kino prytyskaiut, shchob ne stalo natsii [Cinema is being squeezed to keep the nation alive]. *BBS News. Ukraina*. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/news/2011/01/110123_shevchuk_ie [in Ukrainian].
13. Yakhniuk, T. O. (2002). Vykorystannia frahmentiv khudozhnykh videofilmiv dlia navchannia studentiv movnykh spetsialnostei sotsiokulturnoi anhliiskoi leksyky [Using fragments of feature films to teach students of language specialties socio-cultural English vocabulary]. *Extended abstract candidate's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].
14. Yakhunov, T. O., Vrysokin, Yu. I. (2000). Typolohiia kinoinformatsii ta yii vykorystannia dlia navchannia leksyky z sotsiokulturnym komponentom [Typology of film information and its use for teaching vocabulary with a socio-cultural component]. *Inozemni movy - Foreign languages*, 3, 33–36. [in Ukrainian].
15. Kramsch, C. The cultural component of language teaching: veb-sait. URL: <http://zif.spz.tu-darmstadt.de/jg-01-2/beitrag/kramsch2.htm> [in English].
16. Taylor, K. Using DVD and video in your ESL class: Part two: An ELT notebook.: veb-sait. http://eltnotebook.blogspot.com/2007/01/using-dvd-and-video-in-your-esl-class_05.html [in English].
17. Samoilenko, S. A., Bepalova, N.V., Lypska, I.I. (2015). Film yak zasib pidvyshchennia motyvatsii studentiv do vyvchennia inozemnykh mov [The film as an example of the motivation of students to develop foreign films]. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, №2 (17), 102–104. [in Ukrainian].

Авторське право ©2025 автори, всі права захищено. Автори погоджуються, що ця стаття залишається у відкритому доступі на умовах Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Отримано редакцією 16.01.2025 р.
Прийнято редакцією 16.02.2025 р.
Опубліковано 30.04.2025 р.